

mag worden aan iemand bij wie deze zaken kunnen plaatsvinden. Maar dan zouden wij daartegen kunnen aanvoeren dat ook de besnijdenis aan niemand anders dan aan wedergeborenen bediend had mogen worden, omdat die eveneens op de wedergeboorte duidde. Daarmee zou dan door ons iets veroordeeld worden wat door God ingesteld is!

Alle argumenten die ze in stelling brengen om afbreuk te doen aan de waarde van de besnijdenis, hebben dan ook – we hebben het al meer dan eens gezegd – geen enkele kracht om de doop te bestrijden. En ze komen er ook niet mee weg als ze zeggen dat voor ons slechts vast en zeker

is wat met zekerheid kan steunen op het gezag van God, al bestaat er geen enkel argument voor, maar dat we een dergelijk ontzag niet voor de kinderdoop behoeven te hebben, evenmin als voor andere dingen van deze aard, die ons niet door een uitdrukkelijk bevel in het Woord van God opgedragen worden. Ze lopen namelijk altijd vast in het volgende dilemma: Gods gebod om de kinderen te besnijden was ofwel gewettigd en voor geen tegenspraak vatbaar, ofwel verdiende het kritiek. Indien het in geen enkel opzicht ongepast of ongerijmd was, zal er ook in de bediening van de kinderdoop niets ongerijmds op te merken zijn.

21-22: DE WERKING VAN DE GEEST IN GEDOOPTE KINDEREN

→ 21. *Het kind groeit toe naar het begrip van zijn doop*

De vlek van ongerijmdheid die ze ons met betrekking tot dit onderwerp proberen aan te wrijven, halen we op de volgende manier weg. Als zij wie de Heere Zijn verkiezing waardig gekeurd heeft, na het teken van de wedergeboorte ontvangen te hebben uit dit leven heengaan voordat zij groot geworden zijn, vernieuwt Hij die door de voor ons niet te bevatten kracht van Zijn Geest op de wijze zoals Hij alleen die in Zijn voorzienigheid daartoe dienstbaar acht. Als het hun te beurt valt op te groeien tot de leeftijd waarop zij over de werkelijke inhoud van de doop onderricht kunnen worden, worden zij temeer aangespoord om naar vernieuwing van het leven te streven, wanneer ze leren dat ze reeds in hun vroegste dagen een onderpand ervan gekregen hebben, met

de bedoeling dat zij hun leven lang zich daarop zouden toeleggen.

Hiermee dient ook in verband gebracht te worden wat Paulus op twee plaatsen leert, dat wij door de doop met Christus begraven worden.⁶³ Want hij bedoelt daarmee niet dat iemand die gedoopt wordt eerst met Christus begraven moet zijn, maar hij legt eenvoudig de leer uit die ten grondslag ligt aan de doop, en wel aan mensen die reeds gedoopt zijn, zodat zelfs dwazen op grond van deze tekst niet zullen kunnen verdedigen dat de leer aan de doop vooraf moet gaan. Op dezelfde manier bepaalden Mozes en de profeten het volk erbij wat de bedoeling van de besnijdenis was, hoewel zij daarmee als kinderen toch al getekend waren. Dezelfde strekking heeft ook wat

63. Rom. 6:4; Kol. 2:12.

de apostel aan de Galaten schrijft, dat zij Christus hadden aangedaan toen zij gedoopt werden.⁶⁴ Wat was de bedoeling daarvan? Wel, dat zij in het vervolg voor Christus zouden leven, omdat zij eerder niet voor Hem geleefd hadden. En hoewel ouderen het teken pas mogen ontvangen als ze begrijpen wat het sacrament inhoudt, moet men dit bij kleine kinderen toch geheel anders zien, zoals zo meteen uitgelegd zal worden.

Niets anders valt te zeggen van de woorden van Petrus, waarin de wederdoopers een grote steun voor hun opvatting menen te vinden, als hij zegt dat de doop niet een afwassing is om het vuil van het lichaam te verwijderen, maar het getuigenis van een goed geweten voor God door de opstanding van Christus.⁶⁵ Op grond van deze tekst beweren ze namelijk dat er voor de kinderdoop niets anders overblijft dan te zeggen dat die louter lucht is, omdat hij ver verwijderd blijft van wat hier als de werkelijke inhoud van de doop aangeduid wordt. Maar telkens opnieuw maken ze in die waanideeën van hen de fout dat ze de zaak in tijdsvolgorde altijd willen laten voorafgaan aan het teken dat naar de zaak verwijst. Want ook de werkelijke inhoud van de besnijdenis bestond in datzelfde getuigenis van een goed geweten. Als dit echter noodzakelijk aan de besnijdenis vooraf had moeten gaan, zouden er nooit kinderen op Gods bevel besneden zijn. Maar nu God laat zien dat het getuigenis van een goed geweten ten diepste de werkelijke inhoud van de besnijdenis vormt, terwijl Hij toch ook de opdracht geeft de kleine kinderen te

besnijden, geeft Hij daarmee duidelijk genoeg aan dat de besnijdenis wat dit aspect betreft voor de toekomst van toepassing is. In de kinderdoop moet men dan ook niet meer uitwerking voor dit moment zoeken dan dat hij een bevestiging en bekrachtiging is van het verbond dat door de Heere met de kinderen gesloten is. Wat het sacrament verder nog te zeggen heeft, volgt later wel, op de tijd die God zelf in Zijn voorzienigheid bepaalt.

22. Het kan kinderen tot troost zijn dat zij gedoopt zijn; daarom mogen ze niet uitgesloten worden van het teken

Volgens mij is er nu niemand meer die niet duidelijk inziet dat het bij alle redeneringen van dit slag om louter verdraaiing van de Schrift gaat. De resterende argumenten die hierop lijken, zullen we nu nog terloops doornemen.

Ze voeren als bezwaar aan dat de doop gegeven wordt tot vergeving van zonden. Als we hiermee instemming betuigen, doen we dat omdat het een zeer sterk argument voor onze overtuiging vormt. Aangezien we namelijk als zondaren geboren worden, hebben wij al van de moederschoot af vergeving en genade nodig. En daar God bovendien kleine kinderen niet verstoken houdt van de hoop op Zijn barmhartigheid, maar hen daar juist van verzekert, waarom zouden wij hun dan bij voorbaat het teken onthouden dat op zichzelf van een veel lagere orde is dan de zaak waarnaar het verwijst? Wat ze als wapen tegen ons willen richten, laten we daarom op de volgende manier op henzelf afketsen: aan kleine kinderen wordt vergeving van zonden geschonken en daarom mag hun het teken daarvan niet

64. Gal. 3:27.

65. 1 Petr. 3:21.

aan verzoeningsrituelen van heidenen iets te ontlenen om de eeuwige en onveranderlijke wet van God die Hij met betrekking tot de besnijdenis gegeven heeft, ten aanzien van onze doop te wijzigen.

In de laatste plaats betoogt hij dat de doop, als het geoorloofd zou zijn kinderen te dopen zonder dat die begrijpen wat dit inhoudt, ook door spelende kinderen nagebootst en voor de grap bediend zou kunnen worden. Dat moet hij echter maar uitvechten met God, want het was op Zijn bevel dat de kinderen besneden werden voordat ze het verstand gekregen hadden om dat te begrijpen. Was de besnijdenis soms een grap of konden kinderen er zo de spot mee drijven dat ze in staat waren de heilige inzet van God van haar kracht te beroven?

Nee, het behoeft geen verbazing te wekken dat zulke gestoorde geesten, alsof ze bezeten zijn, de grootste dwaasheden aanvoeren ter verdediging van hun dwalingen, want deze razernij is de gerechte straf van God voor hun hoogmoed en eigenzinnigheid. In elk geval meen ik nu wel duidelijk gemaakt te hebben hoe zwak de middelen zijn waarmee Servet zijn kleine broertjes, de wederdopers, gesteund heeft.

32. Dankbaarheid voor Gods liefdevolle zorg voor onze kinderen

Voor geen verstandig mens zal het, denk ik, nog aan twijfel onderhevig zijn dat mensen die twist en tweedracht zaaien over de kinderdoop de kerk van Christus lichtvaardig in verwarring brengen. Toch is het van belang om goed in de gaten te houden wat de satan nu eigenlijk wil bereiken met al die sluwheid van hem:

hij wil ons namelijk de bijzondere vrucht afnemen van het vertrouwen en de geestelijke vreugde die daaruit te verkrijgen is, en in dezelfde mate afbreuk doen aan de glorie van Gods goedheid. Is het immers voor vrome zielen niet zeer aangenaam om niet alleen door het Woord, maar ook door het voor ogen te zien ervan verzekerd te worden dat ze bij de hemelse Vader zoveel genade verkregen hebben dat Hij ook voor hun nageslacht wil zorgen? Hier is te zien hoe God tegenover ons de rol op zich neemt van een zeer zorgzaam huisvader, die zelfs na onze dood niet ophoudt zich om ons te bekommeren, maar voor onze kinderen zorgt en voor hun welzijn waakt. Zouden we niet naar het voorbeeld van David van ganser harte moeten opspringen van dankbaarheid om Zijn naam te heiligen wegens dit bijzondere blijk van Zijn goedheid?¹¹⁷ Dit, dit is het stellig waarom het de satan te doen is, met al die aanvallen op de kinderdoop, dat dit getuigenis van Gods genade uit het midden weggenomen wordt om uiteindelijk op die manier de belofte die ons daarin voor ogen gesteld wordt, geleidelijk uit het zicht te laten verdwijnen. Het gevolg daarvan zou niet alleen zijn een goddeloze ondankbaarheid ten opzichte van Gods ontferming, maar ook een soort geremdheid om kinderen op te voeden tot een vroom leven. Het is immers geen geringe stimulans voor ons om hen op te voeden in oprechte godsvrucht en gehoorzaamheid aan de Wet, wanneer we bedenken dat ze direct na hun geboorte al door Hem als Zijn kinderen beschouwd en erkend worden. Laten we

117. Ps. 48:11.

daarom, als we Gods weldaden niet op kwalijke wijze aan de vergetelheid willen prijsgeven, Hem onze kinderen opdragen,

die Hij een plaats verleent in Zijn gezin en onder Zijn huisgenoten, dat wil zeggen: onder de leden van de kerk.

God stelt ons
in een ambt/
noge roeping

IV.16.21: het kind groeit toe naar het begrip van zijn doop 14

LOSSE PAEDAGOGISCHE STUDIËN

ONDER REDACTIE VAN

Dr. J. H. GUNNING Wzn. EN Dr. PH. KOHNSTAMM

AUTOBIOGRAPHIE

VAN

Dr. J. H. GUNNING WZN.

1859-1951

BIJ J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG — BATAVIA — 1934

n.a.v. 75^e verjaardig

Dat brengt mij vanzelf op den samenhang van paedagogiek en levensbeschouwing. Daarover heb ik gehandeld in een artikel in den 5en Jaargang van de Paed. Stud. (1926, bl. 233 v.v.), waaruit ik hier iets moge aanhalen.

Ongetwijfeld, de opvoeder moet oprecht wenschen succes te hebben met zijn opvoeding en ernstig en met alle kracht daarnaar streven; maar toch moet hij tegelijkertijd ook weten, dat het succes zijn eigenlijke doel niet kan zijn, eenvoudig omdat dit, gelijk reeds gezegd, niet van hem afhankelijk is, maar dat het eigenlijke

Losse Paed. Stud.: *Autobiographie Dr. J. H. Gunning.* 3

en eenige doel van al zijn paedagogische werkzaamheid is: zijn eigen plichts vervulling tegenover het kind of de kinderen, wier opvoeding hem, geheel of gedeeltelijk, is toevertrouwd.

En omdat nu de paedagogiek ons gaandeweg, naar mate wij dieper in haar doordringen, ontsluit, hoe ontzettend veel die verantwoordelijkheid inhoudt, die ieder opvoeder draagt tegenover elk zijner opvoedelingen, en omdat zij ons tevens de vormen van werkzaamheden afschildert, waarin het dragen van die verantwoordelijkheid veruiterlijkt wordt, daarom is het, dat ik zeide, dat de waarde der paedagogiek hierin ligt, dat zij den opvoeder een hoogen dunk leert koesteren van zijn hoogheilig, zwaar-verantwoordelijk ambt. Dit nu is het eerste en het noodzakelijkste en tevens het algemeene.

De eigenlijke kracht van den opvoeder zit dus in de opvatting, die hij van zijn taak heeft. Die opvatting kan alleen zijn eigen opvatting zijn. Dat wil zeggen, dat zij zijn persoonlijk eigendom moet zijn, dat hij die zichzelf eigen gemaakt, d. w. z. — want zonder strijd en worsteling gaat dat niet — dat hij zich die *veroverd* moet hebben. Dat kan alleen het geval zijn bij iemand, die een persoonlijkheid is.

De ware opvoeder moet iemand zijn, die een eigen opvatting heeft van zijn levenstaak. En daar dit klaarblijkelijk hetzelfde is als een eigen levensbeschouwing, zoo is daarmede feitelijk reeds het doel bereikt, dat wij ons hadden voorgesteld, n.l. om het verband aan te toonen tusschen levensbeschouwing en paedagogiek.

Maar de zaak verdient toch nog wel eenige nadere beschouwing. Daartoe werpen wij de vraag op: wat beoogen wij eigenlijk met onze opvoeding? Wat is het, dat wij nastreven, wanneer wij ons zooveel moeite geven voor de opvoeding van een kind of van eenige kinderen? Op die vraag kan ik natuurlijk slechts mijn eigen persoonlijk antwoord geven, maar ik heb goede hoop, dat het een zal zijn, waarmede velen zullen kunnen instemmen, als ik het zoo formuleer: ons eenigst doel is: menschen te vormen, of, bescheidener en juister uitgedrukt: menschen te *helpen* vormen, en speciaal jonge menschen te helpen *zich zelf* te vormen.

Accepteert men deze formulering, is dus de menschvorming het essentieele van alle opvoeding, zoo dat dit elk onderdeel, ook het geringste, ook het triviaalste ervan, beheerscht, dan is het duidelijk, dat de opvoeder het met zichzelf eens moet zijn, wat hij van den mensch, van zijn wezen en zijn bestemming denkt.

De vraag: wat dunkt u van den mensch, van zijn wezen en zijn bestemming? moet hij nooit ontweken hebben noch ontwijken, zoo dikwijls zij zich voor hem plaatst, maar haar steeds recht in de oogen zien en altijd weder dieper trachten te doorgronden. M. a. w. hij moet er een eigen levensbeschouwing op na houden, want levensbeschouwing beteekent in de eerste plaats: menschbeschouwing.

Hiermede zijn wij aangeland op een gebied, dat wij niet beter kunnen karakteriseeren dan als het religieuze. De vragen naar het wezen en de bestemming des menschen kunnen zeer zeker ook als filosofische en nader als ethische worden aangeduid, maar de beste benaming ervoor is toch: religieuze vragen.

Dus is dat het eerste en het grootte vereischte: het hebben van religieuze overtuigingen, van een geloof. De inhoud van dat geloof komt eerst in de tweede plaats, of eigenlijk eerst in de derde, want nog boven den inhoud gaat het gehalte. Die overtuigingen moeten namelijk echt en eerlijk zijn, anders zijn zij niets waard. Maar al komt dan de inhoud eerst na het bestaan en het gehalte, dat wil natuurlijk niet zeggen, dat de inhoud onverschillig is. Veeleer is het terstond duidelijk, dat het een groot verschil maakt, welke die inhoud is en of hij meer of minder scherp omljnd is. Maar nooit kunnen die verschillen zoo groot worden, als die tusschen hebben en niet hebben, en tusschen echt en onecht.

Het kan toch waarlijk niet onverschillig zijn of men in een kind een simpel natuurwezen ziet, dat nu zoo toevallig op onzen weg geplaatst is, en dat ons verder innerlijk niets aangaat wanneer wij hem gegeven hebben wat hij van ons te vorderen had en waarvoor wij betaald worden, of een bijzonderen beschermeling van den eeuwigen en almachtigen God, ons door dien God toevertrouwd en aanbevolen.

Wat wil dit anders zeggen, dan dat wij in laatste instantie niet aan onze medemenschen verantwoording schuldig zijn, want dat zijn slechts onze mededienstknechten (gelijk de Schrift ze ook elders noemt), maar aan onzen eigen Heer, den eenigen Heer en Meester van ons allen, die ons aangesteld heeft en die recht heeft op ons leven en op onzen dood? O, dat begrip van *aangesteld te zijn* door en in dienst te staan van slechts één, bovenzinnelijken Heer, den Allerhoogste, die het meest onbepaalde recht op ons heeft, omdat Hij ons en alles wat bestaat geschapen heeft, die met alles Zijn doel en bedoeling heeft en nooit iets onredelijks kan verlangen omdat Hij de hoogste Rede en de hoogste Wijsheid en tevens de Liefde zelf is, dat begrip, wanneer het eenmaal deel van onze levensbeschouwing, d. i. van ons Geloof, is geworden, is zoo sterkend, zoo hartverheffend, en tegelijk zoo ernstig en zoo verootmoedigend.... juist, wat de opvoeder noodig heeft.

Ten besluite moge het mij vergund zijn de woorden te herhalen, waarmede ik 3 Februari 1900 mijn academischen werkring heb geopend, en die het programma weergeven, waaraan ik meen altijd getrouw te zijn gebleven:

Ik wil er wel voor uitkomen, dat al ben ik, wat de wetenschap der paedagogiek betreft een eclecticicus van het zuiverste water, die nullius addictus jurare in verba magistri, quo me cunque rapit tempestas deferor hospes³⁷⁾, ik wel degelijk een poolster ken en een kompas meen te bezitten, waarmede ik het scheepke mijner opvoeder kunde een vasten koers vermag te geven.

Ik zet dan uiteen, dat ik dat vind in het woord van den apostel Jacobus (1:25 en 2:12), waar hij spreekt van „de volmaakte wet der vrijheid”. En vervolg dan:

In die „volmaakte” wet nu moet de opvoeder, en hij vooral „inzien”. Zijn hoogste doel is, zijn kweekeling op te leiden tot een zedelijke persoonlijkheid. Dat doet hij niet, wanneer hij hem een stempel tracht op te drukken, of in een vorm wil wringen: in volkomen vrijheid moet de persoonlijkheid van den leerling zich ontwikkelen, anders is er geen zedelijkheid. Maar evenmin voldoet hij aan zijn roeping, wanneer hij hem in 't wild laat opgroeien zonder gebondenheid aan wet en regel; dan is er evenmin zedelijkheid. Hij moet dus leiding weten te geven zonder te dwingen, invloed en tucht uit te oefenen zonder te overheerschen, door voorbeeld en leer inwerken zonder zichzelf op te dringen. In één woord, de persoonlijkheid van zijn leerling moet hem boven alles heilig zijn, voor haar rechten moet hij desnoods zijn eigen idealen weten

~~op te geven, en toch mag hij nooit afstand doen van zijn praedominerende stelling, nooit mag hij ook maar 't geringste atoom zijner verantwoordelijkheid daarvoor prijs geven. Niets mag hij aan het toeval overlaten en toch moet hij alles overlaten, niets mag hij onbeproefd laten en toch moet hij eigenlijk niets doen. Van de betekenis van zijn werk en van zijn invloed op zijn leerling kan hij niet hoog genoeg en niet bescheiden genoeg denken. Er is m. i. slechts één middel om te midden van al deze tegenstellingen het spoor niet geheel bijster te worden en dat is, voortdurend het bewustzijn bij zich om te dragen, dat de opvoeder slechts een arbeider is en geen kunstenaar. Een arbeider, ja, maar een mede-arbeider Gods. God is de kunstenaar en bouwmeester, Gods werk is 't en niet zijn eigen gewrocht, dat hij onder handen heeft; niets mag hij aan dat kunstwerk doen dan wat de kunstenaar hem voorschrijft en voordoet. Maar gelijk de kunstenaar, die zijn model aan den werkmans toevertrouwt, een artistiek gevormden arbeider noodig heeft, zoo moet ook de opvoeder in staat zijn, althans iets van de intenties van den Goddelijken kunstenaar te begrijpen en iets van zijn Geest in zich opgenomen hebben. Hij moet dien Goddelijken kunstenaar en lastgever vurig liefhebben en innig bewonderen, om, huiverend van eerbied en gloeiend van liefde, uit Zijne handen het gietsel aan te nemen, waarvan hem opgedragen is voorzichtig de huls te verwijderen, opdat de kunstenaar zelf het beeld voleindige. Waarom Hij niet alles zelf doet, waarom Hij een gedeelte van het werk aan menselijke medewerkers overlaat op gevaar — althans zoo schijnt het ons — van gruwelijke mislukking, dat is Zijn geheim, maar in overeenstemming met alles wat wij overigens van Zijn werken weten; dat Hij ons tot medewerkers verwaardigt, dat bepaalt de juiste maat onzer verantwoordelijkheid en de juiste grenzen onzer macht.³⁸⁾~~